

oblika dosti bolj pomembna, kot bi kdo mislil. Tematske »novosti«, za katerimi se poganjajo laiki, so bolj postranskega pomena in jih je sploh težko najti, pa če bi jih iskali za lučjo. Ali nima n. pr. pravljica »Dva tatova« (str. 35) nekaj presenetljivo podobnega v drugi knjigi »Zgodbe« (I 121), ki jih je pred dva tisoč štiri sto leti pisal Herodot iz Halikarnasa?

Jezikovno je dr. Kuret pretopil vse pravljice v lepo, sočno slovenščino. V celi knjigi naletiš samo na dve ali tri spotakljive zveze: ga začne brbati po glavi (140: bolje *mu* začne); so se obregali vame (156: bolje *obme*); fant je poškilil cesarja (229: bolje *na* cesarja). Tiskarski škrat je bil zelo pohleven (vajete nam, vajeti, Džordžević nam Đorđević in še kakšna malenkost, ki ni vredna besede). Pisavo cigán in jud (z malo) bi bilo nemara bolje spremeniti, in to povsod, ne samo tam, kjer gre očitno za narodnostna poimenovanja; če ima veliko začetnico Turek, ko je rabljen v verskem pomenu (= musliman, str. 31), potem pišimo pač tudi Cigan.

Spremna beseda, viri in opombe so vsakomur dragoceno pomagale, za znanstveno uporabo pa naravnost ključ do zbirke. Ker tistih nekaj drobno tiskanih strani na koncu knjige finančno res ni občutno breme založnici, naj bi bila njena skrb, da bi prav nobena zbirka ne izšla brez podobnega minimalnega »aparata«.

Ciuhove ilustracije se ciganskim pravljicam zelo prilegajo in ponekod so kakor zrasle iz njih.

Milko Matičetov

Maria Gladyszowa, *Wiedza ludowa o gwiazdach*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław 1960. 236 strani + 15 map, v. 8°.

Etnografska veja mogočne organizacijske mreže Inštituta za zgodovino materialne kulture pri Poljski akademiji znanosti združuje več znanstvenih središč in celo vrsto vidnejših delavcev. V tem okviru je leta 1957 začela izhajati periodična publikacija *Etnografia Polska*, posebej pa zbirka del z naslovom *Biblioteka Etnografii Polskiej*. Delo M. Gladyszowe je četrta knjiga te Biblioteke. Avtorica je sodelavka krakovskega znanstvenega središča (Zakład Etnografii IHKM PAN).

Temelj knjigi M. Gladyszowe so zapiski v arhivu Atlasa ljudske kulture na Poljskem. Rajnki prof. Moszyński je v letih 1930—1931 prejel na svoja vprašanja o ljudski astronomiji kup odgovorov, ki jih je sam porabil samo toliko, da je v atlas (1934 sl.) dal imena za gostosevce, kosce, rimsko cesto in večernico. Gradivo iz let med vojnama so po 1945 dopolnili še s terenskimi raziskavami v novih zahodnih pokrajinah, tako da ni nobenih vrzeli. Pač pa avtorica ugotavlja, da je ljudsko znanje o zvezdah — tako na Poljskem kakor drugod po slovanskem svetu — v zatonu. Omejeno je na nekaj redkih zvezd in ozvezdij, ki se nanje spozna samo najstarejša kmečka generacija.

Knjiga prinaša nadroben pregled imen tehle zvezd in ozvezdij ali njih delov: gostosevci, kosci (Orion), veliki voz, mali voz s severnico, večernica-jutranjica (Venera), rimska cesta. Slede poglavja o opazovanju sprememb njihovega položaja, pa o praktični uporabi (za določanje časa noči, letnih časov in gospodarskih ciklusov, za koledar po zvezdah). Na koncu je v celoti objavljeno gradivo s popisom krajev in drugimi potrebnimi podatki, pa literatura, povzetek v francoščini in ruščini, stvarno kazalo in mape (z njih je mogoče hitro razbrati razširjenost raznih tipov imen, znanje o položaju zvezd in kraje, od koder so podatki).

Smotno razvrščenemu poljskemu gradivu je avtorica povsod postavila ob stran sorodno slovansko in neslovansko primerjalno gradivo. Južnoslovanska literatura o zvezdah je razmeroma dobro izkoriščena; popolnosti seveda ne moremo terjati, saj bi se spodobilo, da analize opravimo sami. Posebno Slovenci na tem področju nimamo kaj pokazati. »Narodopisje Slo-

vencev« ljudskega znanja (če izvzamemo medicino) sploh ni upoštevalo. Zato je avtorica pač črpala podatke o nas iz stare literature, kjer smo celo še »Krajincy« (gl. str. 48 — po Kolbergu); edino citirano delo slovenskega avtorja je Miklavčev spis v Ludu 8, 1902. Langovo gradivo iz Samobora v ZbNZO XIX, 1914, namreč ni slovensko, pa bo treba v tem smislu tudi popraviti citate na str. 70 in 73, kjer so »slovenska« (beri: hrvaška) imena zraven tega pomotoma dana v akuzativu (danicu zvezdu in večernu zvezdu).

V metodološkem pogledu delu Marije Gładyszowe ni kaj očitati. Kar si je zastavila, je dosledno izpeljala. Za to delo Poljakom lahko le zavidamo. Za etnologa pa bi bila nadvse pomembna tudi druga stopnja raziskavanj v zvezi z ljudsko astronomijo: krog bajnih, kozmoloških, verskih, pesniških in podobnih predstav. V ta svet je avtorica Wiedze ludowe o gwiazdach večkrat posegla, ampak samo mimogrede. Tipično za preprosto ljudstvo in posebej mikavno za etnologa pa je ravno to, kako se pozitivno znanje prepleta s praznoverjem in podobnimi kompleksi.

Milko Matičetov

Giuseppe Vidossi, Saggi e scritti minori di folklore. Prefazione a cura di Paolo Toschi. Bottega d'Erasmus, Torino 1960. XXXVIII + 542 str., v. 8°.

Italijanski etnografi so ob osemdesetletnici rojstva počastili G. Vidossija s tem, da so zbrali in izdali v knjigi del njegovih »raztresenih udov«. Izmed 447 prispevkov, kolikor jih navaja bibliografija (1899—1959), je tu ponatisnjenih 73. G. Vidossi ali Vidossich (tako se je podpisoval do leta 1932), doma iz Kopra, je izšel iz avstrijske filološke šole. Zanimanje — ki ga je pokazal že kot mlad suplent v Trstu (kjer je drugoval z našim Ivanom Merharjem) — za jezikoslovna, literarno-zgodovinska in etnografska vprašanja pri njem ni popustilo do danes. Ker so mu v enaki meri odprti znanstveni dosežki germanskega in romanskega sveta, je svojim rojakom, strokovnim tovarišem in učencem že nad pol stoletja posrednik med dvema kulturnima območjema. Pred tretjim — slovanskim — svetom se ni zapiral, vendar mu je zaradi jezikovnih težav ostal, žal, samo priprta knjiga. Direktno poznavanje slovanske literature bi bilo lahko močno v prid zlasti tistim njegovim prispevkom, kjer razpravlja o vzhodnoalpskih in istrskih vprašanjih.

Del, ki so zbrana v obsežni knjigi, seveda ne moremo niti navesti, kaj šele da bi jih ocenjevali. Zraven tega so bili nekateri prispevki že ocenjeni (prim. SE 6—7, 359), o drugih, n. pr. o Atili v Istri (19) sta pisala Matičetov (1949 v *Ce fastu*) in Bošković-Stullijeva (1959 v »Istarskih narodnih pričah«; ocena te knjige bo sledila v prihodnjem letniku). Tokrat pač lahko le izrazimo zadovoljstvo, da imamo pri roki stvari, ki so nam bile toliko kot nedosegljive. Izmed pomembnejših naj samo omenimo razpravo o furlanski navadi »lis cidulis« (str. 91); dalje *Le norme areali ed il folklore* (148), *Geografia linguistica e demologica* (394), *Nuovi orientamenti nello studio delle tradizioni popolari* (194); nazadnje se še zmerom lahko zgledujemo ob spisu *Appunti sulle denominazioni dei pani e dolci caserecci in Italia* (294).

Pa naj bo dovolj, saj ni lepo stikati samo za rozinami. Kdor bo sam ugriznil v »kruh«, ki ga je Vidossi napekel v šestdesetih letih, mu ne bo žal.

Milko Matičetov